

23.4.2014

Kannanotto Palmian toiminta- ja hallintomallien järjestämisestä

Helsingin yhteisjärjestö JHL ry ja Palmian henkilökunta JHL 210 ry ovat käsitelleet keskuudessaan selvitystyöryhmän suunnitelmaa Palmian toiminta- ja hallintomalliselvityksestä. Selvitystyöryhmän raportista puuttuu kokonaisvaltaisesti markkina- ja riskianalyysi. Kuinka esimerkiksi varmistetaan, että toimivaa yhtiötä ei kilpailutuksella tapeta pois markkinoilta.

Selvitystyöryhmän esityksessä on käsitelty kolmea eri vaihtoehtoa:

- a) Toimintoa jatketaan kuten aikaisemmin, eli liikelaitoksena
- b) Palmia yhtiötetään kokonaisuudessaan
- c) Hybridimalli – osa toiminnasta jatkaa liikelaitoksena ja osa yhtiötetään

Nykyisen liikelaitoksen toimintamalli on mielestämme paras ratkaisu ja se antaa Helsingin kaupungille takuun toiminnan laadusta sekä sen kehittämisestä poliittisessa ohjauksessa. Nykyinen liikelaitosmalli on ollut tuottava ja toimiva toimintamalli. Liikelaitosmalli on ehdottomasti tuottavin vaihtoehto kaupungille eikä mikään laki velvoita kaupunkia yhtiöittämään. Laki velvoittaa vain luopumaan ulkoisesta myynnistä ja se on Palmialla erittäin vähäistä. Selvityksen sivulta 24 selviää, että ulkoisen myynnin määrä on varsin pientä (3,1 % Palmian lv:sta). Ulkoisesta myynnistä voidaan luopua ja tehdä tulevana vuosina lisäselvitykset, jotta vuoteen 2017 mennessä toimitaan lain edellyttämällä tavalla liikelaitoksena

Yhtiöittämisen tarve – miksi yhtiöittää?

Mikäli yhtiöittämistä perustellaan sillä, että voidaan kilpailla markkinoilla koko volyymin, ovat seuraukset hyvin dramaattisia. Koko toiminnan kilpailuttaminen johtaa väistämättömästi omasta tuotannosta luopumiseen kokonaan. On aivan selvää, että suuret toimijat ovat valmiita vaikka myymään alihintaan saadakseen kaupungin oman tuotannon alas ajetuksi. Tämä tapahtuu kilpailutuksen kautta. Kun tarjousten perusteella on pakko ottaa ulkoinen toimija, niin kaupungin yhtiön työntekijät siirtyvät liikkeenluovutuksella uuden toimijan palvelukseen. Kun/jos näin tapahtuu kaikkien toimipaikkojen osalta, ei omaa toimintaa enää ole. Sen jälkeen kaupunki on puhtaasti markkinoiden armoilla ja sitä markkinoilla olevat yritykset kyttävätkin. Oman toiminnan uudelleenkäynnistäminen on varsin vaikeaa ja kallista. Yhtiömallia ei siis voida perustella sillä, että kaikkea voitaisiin tai tulisi kilpailuttaa.

LIIKELAITOSMALLIA PUOLTAVIA PERUSTEITA

Pienipalkkaiset ovat palkkansa ansainneet

Selvityksessä on yhtiömuotoa perusteltu myös sillä, että säästötoimenpiteenä voi siirtyä PAMin työehtosopimukseen. Tämä toisi selkeät heikennykset jo nyt pienipalkkaisten työntekijöiden tuloihin. Ei ole hyväksyttävää eikä eettis-moraalista toimintaa, että Helsingin kaupunki lähtee mukaan työehtosopimuksilla shoppailuun.

Työyhteisön toiminta

Palmian eri toiminnot ovat hyvin suurelta osin tehtäviä, jotka tehdään samassa työyhteisössä. (esim. koulut, päiväkodit, virastot ym.) Osalla työntekijöistä on myös yhdistelmätehtäviä, eli ovat osittain ruokapalvelussa ja osittain siivous- tai kiinteistöpalveluissa. Näiden hajottaminen eri hallinnointiyksiköihin heikentää työyhteisön yhteistä suunnittelua ja hallinnointia kuin myös työajan tehokasta käyttöä, eikä siksi ole toimintojen kannalta tarkoituksenmukaista. Yhtiöittäminen olisi vielä vahingollisempaa, koska yhtenäinen ohjaus ei olisi enää mahdollista. Myös kiinteistöpalvelut koostuvat n. 50 % osalta ns. käyttäjäpalveluista, eli ovat toimintoja jotka palvelevat tilojen käyttäjiä (asiakaspalvelua). Tehtävät ovat kouluisäntiä ja virastojen vahtimestareita. Nämä koulujen ja virastojen vahtimestarit ja isännät ovat myös saman työyhteisön jäseniä kuin muu henkilökunta ja tehtävät usein ristikkäisiä, joten toimintojen eriyttäminen on epäedullista. Työyhteisön ja toiminnan kannalta ei pilkkomisesta ole hyötyä sen kaltaisissa toimintapaikoissa, joissa työtehtävät ovat muun henkilökunnan kanssa päällekkäisiä tai yhtenäisiä.

Toiminnan eettisyys ja toimintavarmuus

Palmian toiminnot ovat eettisesti ja ekologisesti kestäväällä pohjalla, jonka jatkuvuus vaarantuu yhtiöittämisen seurauksena. Myös kaupungin verokertymien näkökulmalta on yhtiöittämisen osalta vaaransa. Yhtiöittäminen johtaa kilpailutukseen joka tuo pelikentälle myös muut yhtiöt, joiden yhtiöjärjestelyjen kautta ohjautuvat tulot(verot) eivät kohdistu Helsingin kaupungille. Pahimmillaanhan näiden yhtiöiden tuotot ohjautuvat ulkomaisiin emä-/tytäryhtiöihin.

Toimintavarmuus kriisioloissa on myös Palmian nykytehtävää ja sen antaminen yhtiöiden hoidettavaksi on vähintäänkin arveluttavaa.

Sosiaalinen työllistäminen

Sosiaalinen työllistäminen on yksi merkittävä yhteiskunnallinen toiminto, joka ei kilpailutetussa toiminnossa toteudu. Sosiaalinen työllistäminen on yhteiskuntavastuuta ja edesauttaa vajaakuntoisten (2014 Palmia on työllistänyt 88 vajaakuntoista), maahanmuuttajien, nuorten ja ikääntyvien pääsemistä työelämään ja pysymistä siellä. Liikelaitosmalli on myös tästä näkökulmasta se malli, jolla tämäkin asia voidaan varmistaa. Palmialla on jo nyt varsinkin maahanmuuttajille suunnattua omaa koulutusta, joka edistää integroitumista työelämään ja yhteiskuntaan täysivaltaisena tekijänä.

Sopimusjoustavuus ja –varmuus

Selvityksessä annetaan ymmärtää, että asiakasvirastoilla on vahva näkemys ja toive kilpailuttamisen lisäämisestä cateringissa (esim. noin 30 % per asiakasvirasto). Onko tämä kaupungin toimintatavan mukaista, että lautakunnat kertovat minkälainen palvelustrategia kaupungilla on? Eikö kaupungin hallitus ja –valtuusto linjaa palvelujen tuotantotapaa ja strategiaa eikä asiakasvirastot.

Helsingin kaupungin eri virastoilla on myös jo vuosien kokemus Palmian kanssa tehtävästä yhteistyöstä ja joustavasta sopimisesta. Sopiminen Palmian kanssa on osoittautunut selkeästi joustavammaksi tavaksi toimia kuin yksityisten yhtiöiden kanssa tehtävät sopimukset. Myös sopimusmuutokset kesken sopimuskauden toimivat helposti ja hyvässä yhteisymmärryksessä.

Yhtiöittäminen toisi siis mukanaan lisää hallinnointityötä ja sopimuskiikkailua.

RUOKALTALON INVESTOINNISTA

Mielestämme investointiasia on täysin erillinen asia, joka on ratkaistava joka tapauksessa eikä sitä tule sotkea hallintomalliselvitykseen.

Ruokatalon investointi on herättänyt keskustelua. Ensiarvoisen tärkeää on korostaa sitä, että investointi on huomattavasti tarkoituksenmukaisempi ja edullisempi vaihtoehto pitkällä aikavälillä kuin kyseisen tuotannon ostaminen ulkoiselta toimijalta. Tällä hetkellä ei ole olemassa yhtään alan toimijaa, joka kykenisi tuottamaan ruokatalon tämän hetken määriä. Mikäli tällainen toimija löytyisi, tarkoittaisi se sitä että kyseinen taho joutuisi tekemään vastaavan investoinnin, jonka Helsingin kaupunki maksaisi ateriahinnoissa. Tällaista sopimusta ei voida tehdä vain muutamaksi vuodeksi, vaan se tarkoittaisi hyvin pitkää sitoutumista kyseiseen tuottajaan, jolla olisi käytännössä myös monopoliasema kilpailijoiden puutteen vuoksi. Helsinki joutuisi siis jatkossa olemaan tämän tuottajaan sidottuna. Oma investointi on ainut järkevä ratkaisu, vaikka se edellyttääkin sovittujen investointirajojen tarkastelua. Asia on kuitenkin uusi ja se ei ollut päättäjillä tiedossa kun investointiraamista päätettiin. Ei ainakaan tässä kontekstissa. Myös ulkoisen rahan mukaantulo investointeihin tarkoittaa osakkuuden jakamista yhtiössä, eli jollekin ulkoiselle toimijalle tulisi erityisasema tuotannossa ja se johtaisi kaiken kilpailuttamisipakkoon. On tärkeää muistaa myös se, että jos toiminto annetaan ulkopuoliselle, niin paluuta siitä ei enää ole. On lähes mahdotonta palata omaan tuotantoon sen jälkeen kun se on pois annettu.

Eija Paananen Puh. 050 401 3884
JHL:n Palmian pääluottamusmies

Merja Ruotsalainen Puh. 040 5042509
JHL:n Helsingin Yhteisjärjestön pj